

Respons

Tadsjikistan: Tvangsekteskap

- Ekteskapsalder
- Er det vanlig med tvangsekteskap i Tadsjikistan?
- Skilsmisse

Alder for inngåelse av ekteskap

Aldersgrense for inngåelse av ekteskap i Tadsjikistan er 18 år i henhold til Familieloven (1998, art. 13). Før en lovendring i 2011 var aldersgrensen 17 år. Det er fortsatt mulig for rettsinstansene å tillate ekteskap før fylte 18 år. Dette skjer under såkalte spesielle omstendigheter. Loven presiserer ikke nærmere under hvilke omstendigheter retten kan gjøre unntak fra 18-årskravet.

Det har vært vanlig for jenter i Tadsjikistan å gifte seg i 16-årsalderen, men også enda yngre (Karimova 2014). Majoriteten av kvinnene i Tadsjikistan gifter seg før de har fylt 23 år. Dette opplyser en forsker som har studert kvinners liv i Tadsjikistan (CAA Network 2017).

De registrerte ekteskapene er regulert ved lov. Det er imidlertid mange som blir viet av en imam og gifter seg på muslimsk vis. Dette er ekteskap som går under betegnelsen religiøse ekteskap (såkalt nikh) (OECD 2019). Et slikt ekteskap er ikke gyldig etter tadsjikisk lov siden ekteskapet ikke er inngått hos statlig vigselmann og ikke registrert i folkeregisteret. Partene står dermed uten rettigheter etter loven (Karimova 2014).

Antallet som gifter seg før lovlig giftealder har gått merkbart ned de senere årene. I de tilfellene det skjer, er dette først og fremst giftemål som inngås på landsbygda, men ekteskap med unge under lovlig ekteskapsalder forekommer også i byene. Det er imidlertid mest utbredt i fattige familier. Foreldrene til disse unge jentene håper at datteren vil få det bedre rent økonomisk ved å inngå ekteskap og dermed også ved å bo sammen med sine svigerforeldre (dommer i Dusjanbe og leder for en tadsjikisk organisasjon, som sitert i Karimova 2014).

Det er vanskelig å oppgi antall giftemål som inngås av unge under lovlig giftealder siden de fleste av disse ekteskapene ikke registreres, ifølge en sosiolog ved Centre for Strategic Studies (som sitert i Karimova 2014).

Til tross for flere søksmål mot personer som er involvert i giftemål av kvinner under lovlig ekteskapsalder, skjer det fortsatt. Dette foregår blant annet ved å bestikke statlige funksjonærer (Karimova 2014). Korrupte tjenestemenn tar imot penger for å endre på alderen på

ekteskapskontrakten. Andre har fått endret alderen i passet sitt for at de skal kunne få en ekteskapsattest med «riktig» alder (journalist Sairahmon Nazriev, som sitert i Karimova 2014). Det finnes også imamer som bare overser reglene for alder ved inngåelse av ekteskap.

Det kreves en medisinsk test på at kvinnen er jomfru når hun gifter seg. Medisinsk attest på jomfrudom ble innført i 2015. Den gjelder i prinsippet også for menn, men i praksis er det kun kvinner som tar testen (Osborne 2017).

Domfellelser som følge av å gifte bort mindreårige

Personer som er involvert i å gifte bort kvinner under giftealder, kan straffes med opptil fem års fengsel eller opp til to års tvangsarbeid (Straffeloven 1998, art. 168).

En dommer i Dusjanbe (som sitert i Karimova 2014) opplyser at han kjenner til konkrete tilfeller av foreldre som har blitt dømt til bøter, fordi de har arrangert ekteskap for mindreårige. Det er også, ifølge den samme dommeren, flere tilsvarende saker i hele landet der muslimske lærde har blitt bøtelagt eller gitt korte fengselsstraffer for å ha godkjent ekteskap hvor bruden har vært mindreårig. Det vises til en konkret sak der en tidligere imam i Sughd-provinsen¹ ble dømt til ett års straffearbeid for å ha giftet bort en 16-årig jente.

Er tvangsekteskap vanlig i Tadsjikistan?

Flere kilder omtaler arrangert ekteskap og tvangsekteskap som et fenomen i Tadsjikistan.

I en FN-rapport fra 2018 vises det til bekymring for både polygami, ekteskap inngått av mindreårige, tvangsekteskap og nedgang i offisielle registrerte ekteskap (CEDAW 2018). Også U.S. Department of State (2019, s. 23) viser til at unge jenter presses til å gifte seg mot sin vilje og at frivillige organisasjoner anslår at 10 % av mennene i Tadsjikistan praktiserer polygami. Mange av kvinnene i disse polygame forholdene inngikk ekteskap før lovlig giftealder.

Steve Swerdlow fra Human Rights Watch opplyser at tvangsekteskap er spesielt utbredt i Sughd-provinsen. Denne provinsen er kjent for å være et svært konservativt religiøst område hvor kjønnsdimensjonen står sterkt. Swerdlow understreker imidlertid at det er vanskelig å generalisere og at det er flere såkalte svært religiøse lommer i landet hvor tvangsekteskap er mer utbredt enn andre steder (Swerdlow, februar 2019).

Ulike grader av arrangert ekteskap/tvangsekteskap

For å kunne si noe om ekteskapsinngåelse i Tadsjikistan, er det nødvendig å forstå det tadsjikiske samfunnet, opplyser en tysk forsker som har studert kvinners liv i Kulob² og Dusjanbe. Forskeren viser til at spørsmålet om arrangert ekteskap er svært komplekst og inneholder mange nyanser. Forskeren påpeker at familie og slektskap er svært viktig i det tadsjikiske samfunnet og at ekteskap mellom to parter er noe som involverer hele familien og slekten.

¹ Sughd-provinsen ligger i det nord-vestlige Tadsjikistan

² Kulob-distriktet ligger i det sør-vestlige Tadsjikistan, ikke så langt fra Afghanistan.

De unge kan ha større eller mindre grad av innflytelse over beslutningen om ekteskap

Noen av de unge som skal gifte seg, er mye involvert i beslutningen om ekteskap, mens andre har liten innflytelse over hvem de skal gifte seg med (forsker, som sitert i CAA Network 2017). Unge jenter som har giftet seg tidlig sier at det er foreldrene som har tvunget dem til ekteskap uten at jentene har gitt sitt samtykke, ifølge en representant for en frivillig organisasjon (som sitert i Karimova 2017).

Guttens mor har en betydelig rolle og påvirkning når sønnen skal gifte seg. Grunnen til det er at det er vanlig at det unge ekteparet bor sammen med guttens foreldre, i alle fall i noen år. Ofte blir yngste sønnen og hans ektefelle boende for alltid sammen med hans foreldre. Det at det unge ekteparet flytter sammen med guttens foreldre betyr at den nye svigerdatteren i huset kommer tett på sin svigerfamilie og spesielt tett på svigermoren.

Det er vanlig praksis for foreldrene til brudgommen å spørre om brudens samtykke. Forhandlinger om ekteskapsdetaljer foregår først og fremst via den vordende brudgommens mor og brudens foreldre, mens de to unge som skal gifte seg vanligvis ikke deltar. Initiativet til ekteskap kan komme fra mødrene eller at gutten har sett seg ut jenta. Her er det flere ulike scenarioer. Forskeren viser til at enkelte utveksler bilder og telefonnummer og kanskje møtes på et offentlig sted for å være sikre på at de liker hverandre før de sier seg enige i ekteskap. Det er også tilfeller der brud og brudgom kjenner hverandre fra skoledagene eller fra universitetet. Etter å ha kommet til enighet om at de liker hverandre og ønsker å gifte seg, må gutten ta opp dette med sin mor som igjen vil forhøre seg nærmere om jenta og hennes familie (forsker, som sitert i CAA Network 2017).

Mange unge jenter og gutter har gitt uttrykk for at de faktisk ønsket å gifte seg med den personen som foreldrene hadde valgt ut for dem, fordi de mente at de eldre hadde mer erfaring. Dette fant forskeren som det er referert til over, gjennom sitt feltarbeid. Det å ha hatt for mye kontakt med hverandre før ekteskap inngås sees på som noe negativt i Tadsjikistan. Forskeren peker på at siden et ekteskap ikke bare involverer de to unge som skal gifte seg, men også hele familien på begge sider, er det ikke så vanskelig å forstå konseptet arrangert ekteskap. Ut ifra den tadsjikiske familiestrukturen, sosiale idealer og forventninger, kan arrangert ekteskap lettere forstås logisk (CAA Network 2017).

Det er tilfeller der brud og brudgom har vært involvert og har kunnet komme med sine ønsker om valg av ektefelle. Men det er også ekteskap hvor det utelukkende er foreldrene eller en eldre bror som tvinger datteren eller søsteren til ekteskap. Det kan være vanskelig å trekke en helt klar linje mellom tvang, overtalelse og enighet. Forskeren som har gjort feltarbeid om ekteskapsinngåelse har førstehåndsinformasjon om unge kvinner som har måttet akseptere beslutninger fra mødrene, onkler eller brødre.

Skilsmisse noen ganger eneste løsning

Enkelte av kvinnene har senere skilt seg fordi de ikke greide å forsone seg med forholdene i svigerforeldrenes hus. Skilsmisse kan i slike tilfeller bety en personlig tragedie for den unge kvinnen (CAA Network 2017). Skilsmisse i uregistrerte ekteskap er spesielt problematiske siden kvinnene gjennom denne typen ekteskap står fullstendig uten rettigheter til eiendom og til økonomisk støtte for barna. Kvinners rettigheter til eiendom og eiendeler blir også ofte brutt i forbindelse med skilsmisse i registrerte ekteskap (OECD 2019).

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunnlaget er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Referanser

Skriftlige kilder

- CAA Network (2017, 20. februar). A narrative about care: how to be a woman in Tajikistan. CAA Network. Tilgjengelig fra <https://caa-network.org/archives/11021> [lastet ned 2. april 2019]
- CEDAW, dvs. Committee on the Elimination of Discrimination against Women (2018, 14. november). *Concluding observations on the sixth periodic report of Tajikistan*. Genève: Committee on the Elimination of Discrimination against Women. Tilgjengelig fra http://www.ewna.org/wp-content/uploads/2018/11/CEDAW_C_TJK_CO_6_29757_E.pdf [lastet ned 5. april 2019]
- Family Code (1998, 3. november, last edition 2017). *Family Code of the Republic of Tajikistan*. Tilgjengelig fra <http://cis-legislation.com/document.fwx?rgn=2316> [lastet ned 2. april 2019]
- Karimova, N. (2014, 14. mai). *Teenage marriage Persist in Tajikistan*. London: Institute for War & Peace Reporting. Tilgjengelig fra <https://iwpr.net/global-voices/teenage-marriage-persists-tajikistan> [lastet ned 2. april 2019]
- OECD (2019). *Social Institutions & Gender Index*. Paris: OECD. Tilgjengelig fra <https://www.genderindex.org/wp-content/uploads/files/datasheets/2019/TJ.pdf> [lastet ned 8. april 2019]
- Osborne, S. (2017, 13. juli). Teenage bride forced to take “virginity tests” kills herself 40 days after arranged marriage. *Independent*. Tilgjengelig fra <https://www.independent.co.uk/news/world/asia/teenage-bride-virginity-test-kill-herself-suicide-arranged-marriage-40-days-later-chorbogh-a7839601.html> [lastet ned 2. april 2019]
- Straffeloven (1998). *Criminal Code of the Republic of Tajikistan dated May 21, 1998 № 574 (with amendments and additions as of 02.01.2019)* [Уголовный кодекс Республики Таджикистан от 21 мая 1998 года № 574 (с изменениями и дополнениями по состоянию на 02.01.2019 г.)]. Tilgjengelig fra http://continent-online.com/Document/?doc_id=30397325#pos=1;-77 [lastet ned 8. april 2019]
- U.S. Department of State (2019). *Country reports on human rights practices 2018 – Tajikistan*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <https://www.state.gov/documents/organization/289504.pdf> [lastet ned 12. april 2019]

Muntlige kilder

- Swerdlow, S. Representant for Human Rights Watch. Sosiale medier, 15. februar 2019.

Respons Tadsjikistan: Tvangsekteskap

© Landinfo 2019

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.